

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

Økonomisk ulighed og selvværd

Nogle (strø)tanker om den sociale uligheds former blandt unge i det tidligere Ringkjøbing Amt. Resultater fra VestLiv

Hansen, Claus D.

Publication date:
2011

Document Version
Tidlig version også kaldet pre-print

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):

Hansen, C. D. (2011). Økonomisk ulighed og selvværd: Nogle (strø)tanker om den sociale uligheds former blandt unge i det tidligere Ringkjøbing Amt. Resultater fra VestLiv. Abstract fra Dansk Sociolog kongres 2011, Aalborg.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Økonomisk ulighed og selvværd

Nogle (strø)tanker om den sociale uligheds former blandt unge i det tidligere Ringkjøbing Amt
Resultater fra VestLiv

Claus D. Hansen

Institut for Sociologi og Socialt Arbejde, Aalborg Universitet
Arbejdsmedicinsk Klinik, Regionshospitalet Herning

Oplæg ved Dansk Sociologkongres 2011

Baggrund og formål (1)

Formålet med denne præsentation er at kaste lys over økonomisk ulighed blandt unge – én af de former den sociale ulighed antager.

Økonomisk ulighed ses i stigende grad som noget irrelevant i senmoderne samfund, hvor den absolutte velstand gør, at ingen længere er 'rigtigt' fattige, og hvor idéen om sociale klasser er passé. (AFR = *'Klassesamfundet er opløst. Klassekampen er død.'*)

'End of class politics', 'Death of social class' etc.

Baggrund og formål (2)

Hvis de 'nye fattige' er defineret ved ikke at kunne have et forbrug der er tilstrækkeligt er økonomisk ulighed stadig interessant (Bauman 1998)

Selv værd kan betragtes som individets tolkning af dem selv og deres identitets succesfuldhed – individer med mindre økonomisk formåen vil – alt andet lige – have lavere selv værd end individer med højere økonomisk formåen bla. pga. manglende mulighed for forbrug og/eller deltagelse i aktiviteter, der fordrer økonomiske midler.

Rosenbergs selv værdsskala (1979) i 6-item version er primær afhængig variabel (Cronbachs $\alpha = 0.84$).

Baggrund og formål (3)

Formål:

- 1) at beskrive den økonomiske uligheds former blandt unge på 17/18 år
- 2) at undersøge om manglende muligheder for fritidsaktiviteter (dvs. ét aspekt af forbrug) resulterer i lavere selvværd, når der tages højde for (nogle) konkurrerende faktorer.

Datamaterialet

Data fra kohorteundersøgelsen VestLiv – alle unge født i 1989, der boede i Ringkjøbing Amt i 2004 (N = 3687)

To runder – 2004 14/15 år n = 3058 (83%), 2007 17/18 år n = 2400 (65%).

Koblet til registerdata med oplysninger om forældres indkomst, uddannelse mm

Selvrapporterede oplysninger om:

- a) indkomst i 17/18 års alderen fordelt på fire typer: arbejdsindkomst, lommepenge, SU og andre typer af overførselsindkomst.
- b) mål for episoder, hvor der ikke er råd til fritidsaktiviteter mm
- c) selvværd

Hvor stor er den økonomiske ulighed blandt unge på 17/18 år?

	Indkomst i kroner per måned						
	n = 2250	Indkomst fra arbejde	Lommepenge fra forældre	SU	Anden indkomst (f.eks. kontanthjælp)	Samlet indkomst	Indkomst til forbrug (efter faste udgifter)
Forældres højeste uddannelse (2003)		p < 0.001	p < 0.001	p = 0.449	p = 0.301	p < 0.001	p < 0.001
Grundskole	232	3.250	123	999	164	4.537	3.321
Erhvervsuddannelse	1172	3.048	150	922	109	4.230	3.297
KVU + MVU	709	2.367	181	931	86	3.566	2.814
LVU	147	1.828	367	1.048	61	3.304	2.687
Husstandsindkomst hos forældre (2003)	n = 2289	p = 0.009	p = 0.001	p < 0.001	p < 0.001	p < 0.001	p = 0.122
1. Tertil (< 460.894 kr)	602	2921	142	1121	237	4421	3202
2. Tertil (460.864-600.853 kr)	808	2857	144	919	96	4017	3114
3. Tertil (> 600-853 kr)	879	2567	214	845	72	3696	3024

Social position blandt unge på 17/18 år

Forældres højeste uddannelse (2003)	N = 2362	Studerende uden fritidsjob	Studerende med fritidsjob	Elev/lærling	I ordinært arbejde	Udenfor arbejdsmarked
Grundskole	250	22,8	40,0	23,2	12,0	2,0
Erhvervsuddannelse	1225	18,0	54,1	20,3	6,0	1,6
KVU + MVU	738	21,3	61,1	12,6	3,5	1,5
LVU	149	28,9	62,4	6,7	1,3	0,7
Husstandsindkomst hos forældre (2003)						
1. Tertil (< 460.894 kr)	650	22,9	44,0	19,5	10,3	3,2
2. Tertil (460.864-600.853 kr)	840	18,0	55,5	20,4	4,9	1,3
3. Tertil (> 600-853 kr)	908	20,4	62,4	13,3	3,0	0,9

Hvor stor er den økonomiske ulighed blandt unge på 17/18 år?

	Indkomst i kroner per måned							Indkomst sammensætning	
	N = 2285	Indkomst fra arbejde	Lomme- penge fra forældre	SU	Anden indkomst (f.eks. kontanthjælp el. lign)	Samlet indkomst	Indkomst til forbrug (efter faste udgifter)	Andel af samlet indkomst fra arbejde	Andel af samlet indkomst fra lommepege
Studerende u fritidsjob	478	446	280	1318	179	2223	1564	12%	19%
Studerende m fritidsjob	1305	2425	168	1113	64	3770	3093	65%	5%
Elev/lærling	348	5811	74	215	101	6200	4525	91%	2%
I ordinært arbejde	125	7122	76	0	234	7433	5320	94%	2%
Udenfor arbejdsmarked	35	943	83	129	1417	2572	1503	23%	11%

For unge af forældre med folkeskolen som højeste uddannelse udgør lommepege 5% point mindre andel af deres samlede indkomst sammenlignet med deres jævnaldrende med forældre med LVU. (Her er taget højde for egen social position, forældres indkomst og køn). Der er ingen sammenhæng mellem den andel lommepege udgør af samlet indkomst og husstandsindkomsten hos forældre.

Unge fra den fattigste tredjedel tjener har 300 kr mere i indkomst end deres mere velstillede jævnaldrende selv efter justering for egen social position, forældres uddannelse og køn.

Ulighed i muligheder for forbrug

Indenfor det seneste år, hvor ofte er det sket, at du ikke havde råd til at deltage i følgende? (mange gange, nogle gange, en gang imellem og sjældent = 1 ; aldrig = 0)	Logistisk regression. Odds Ratio (95% KI) (justeret for køn og egen indkomst)			
		Aktiviteter med venner, der koster penge (f.eks. sportskamp, koncert eller lignende)	Fritidsaktiviteter man skal betale for at deltage i	Rejser med idrætssklub eller andre foreninger
Forældres højeste uddannelse (2003)				
Grundskole		1.68 (1.06-2.65)	1.97 (1.24-3.13)	1.55 (0.97-2.48)
Erhvervsuddannelse		1.20 (0.84-1.72)	1.37 (0.93-2.00)	1.42 (0.96-2.10)
KVU + MVU		1.07 (0.74-1.54)	1.11 (0.76-1.64)	1.08 (0.73-1.61)
LVU	ref	1.00	1.00	1.00
Husstandsindkomst hos forældre (2003)				
1. Tertil (< 460.894 kr)		1.67 (1.31-2.11)	1.77 (1.40-2.23)	1.43 (1.12-1.81)
2. Tertil (460.864-600.853 kr)		1.37 (1.11-1.68)	1.48 (1.20-1.82)	1.21 (0.98-1.49)
3. Tertil (> 600-853 kr)	ref	1.00	1.00	1.00
Egen social position				
Studerende u fritidsjob	ref	1.00	1.00	1.00
Studerende m fritidsjob		0.96 (0.76-1.22)	0.90 (0.71-1.13)	1.15 (0.91-1.47)
Elev/lærling		0.73 (0.52-1.02)	1.00 (0.71-1.41)	1.12 (0.79-1.59)
I ordinært arbejde		1.25 (0.77-2.03)	1.82 (1.13-2.92)	1.93 (1.21-3.09)
Udenfor arbejdsmarked		1.63 (0.70-3.79)	2.02 (0.93-4.41)	2.04 (0.96-4.34)

Ulighed og selvværd (1)

	N = 2334	Gennemsnit Selvværd (range: 6-24)
Forældres højeste uddannelse (2003)		
Grundskole	246	18.97
Erhvervsuddannelse	1210	19.60
KVU + MVU	729	19.72
LVU	149	20.17
Husstandsindkomst hos forældre (2003)		
1. Tertil (< 460.894 kr)	650	19.36
2. Tertil (460.864-600.853 kr)	840	19.61
3. Tertil (> 600-853 kr)	908	19.76
Egen social position		
Studerende u fritidsjob	483	19.40
Studerende m fritidsjob	1311	19.69
Elev/lærling	401	19.94
I ordinært arbejde	135	18.81
Udenfor arbejdsmarked	40	18.20

Ulighed og selvværd (2)

Lineær regression		Selvværd (range: 6-24)	Bivariat β -koefficient	Fuldt justeret*
Gennemsnit		19.60		
Har ikke råd til at <u>gå til koncert</u> el lign		19.29	-0.65***	-0.16
Har ikke råd til <u>fritidsaktiviteter der koster penge</u>		19.07	-0.85***	-0.33**
Har ikke råd til <u>rejse med idrætsklub eller andre foreninger</u>		19.00	-0.95***	-0.38**
* justeret for køn, forældres husstandsindkomst, uddannelsesniveau, egen indkomst 17 års alderen, lønnet arbejde i 15-års alderen, mindst én ven, antal venner, skolepræstation i 15-års alderen, moders omsorg, faders omsorg, negative livsbegivenheder 15 års alderen, selvværd i 15 års alderen *** = $p < 0.001$, ** = $p < 0.01$, * = $p < 0.05$				

Konklusioner (1)

- 1) Der er (stor?) økonomisk ulighed blandt unge i 17/18 års alderen – den skyldes hovedsageligt forskelle i de unges egen sociale position (om de er under uddannelse, i lære eller i arbejde), men forældres indkomstniveau har også en selvstændig effekt: børn af de fattigste forældre har højere indkomst end deres jævnaldrende.
- 2) Dette giver sig også udslag i forskellige muligheder for at kunne forbruge f.eks. Illustreret ved manglende mulighed for deltagelse i fritidsaktiviteter mm. Der er 1,7 gange så store odds for, at en ung med lavtuddannede forældre må opleve at sige nej til at deltage pga. dårlig økonomi end unge af højt uddannede, selv når der tages højde for egen social position og indkomst. Lav indkomst hos forældre er konsistent relateret til større odds for at måtte have sagt nej til deltagelse.

Konklusioner (2)

- 3) Unge der har et fritidsjob har et bedre selvværd end unge uden – ligesom elever/lærlinge har et bedre selvværd end unge på boglige uddannelser. Unge af lavtuddannede har et lavere selvværd end højtuddannede. Unges manglende mulighed for forbrug resulterer i lavere selvværd efter kontrol for en række konkurrerende faktorer inkl. niveau af selvværd ved 14/15 års alderen.

- 4) Der findes altså stadig økonomisk ulighed og den har en betydning for unges selvværd – men ikke selvværd på længere sigt påvirker social mobilitet i både opadgående og nedadgående retning?

